

Voor u ligt de zesde Nieuwsbrief van het Historisch Museum NLR.

Voor slechts € 10,= bent u donateur tot 1 januari 2004. U profiteert dan tevens van de andere voordelen van het donateurschap.

Aanmelden doet u zich door genoemd bedrag (of meer) over te maken op rekeningnummer 57.88.27.204 ten name van Stichting Historisch Museum NLR te Amsterdam.

Deze Nieuwsbrief wordt uitgegeven onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van de Stichting Historisch Museum NLR.

De Nieuwsbrief wordt elk kwartaal verspreid aan de donateurs van de stichting.

Verslag van de 4^e donateursbijeenkomst op 5 oktober 2002

Op zaterdag 5 oktober 2002 verzamelden zich zo'n kleine vijftig personen in de filmzaal van de NLR-vestiging in de Noordoostpolder. Alweer voor de vierde keer werd daar de halfjaarlijkse donateursmiddag gehouden van de Stichting Historisch Museum NLR.

Om twee uur werd de bijeenkomst geopend door de voorzitter, Jan van der Blik. In zijn openingstoespraak memoreerde hij de volgende zaken:

- Een tweetal oud-NLR'ers, de heren Stolp (oud-directiesecretaris) en Geudeker (medewerker van het bestuursbureau) zijn overleden. De laatste was donateur voor het leven van onze Stichting.
- Jan te Boekhorst is weer grotendeels hersteld en gelukkig weer in ons midden.
- De 160^e donateur heeft zich onlangs aangemeld, oud-NLR'er de heer Wim Korenromp, die ook op deze middag aanwezig is.
- Er zijn een tweetal vitrinekasten in de Noordoostpolder opgesteld in de hal onder het bedrijfsrestaurant, waarin wisselexposities zullen worden gehouden.
- In het museum in Amsterdam komt een beeldscherm met videorecorder waarop korte historische filmpjes vertoond zullen worden.
- In Amsterdam functioneert een enthousiaste groep vrijwilligers, waarbij aangekend wordt dat er nog steeds gezocht wordt naar soortgelijke personen in de Noordoostpolder.
- De hier genoemde vrijwilligers hebben in de hal van het hoofdgebouw in Amsterdam een vitrine ingericht met daarin een modelmotor, vergezeld van enige uitleg hierover.
- Jan Hoefnagels (oud-medewerker Personeelszaken) is bezig een database op te stellen van alle personen, met hun bijbehorende gegevens, die ooit bij de RSL,

Ook Jan te Boekhorst was met zijn vrouw aanwezig

het NLL of het NLR in dienst zijn geweest. Hij put deze persoonsgegevens o.a. uit het oude archief van Personeelszaken.

- Aan het in kaart brengen van de RSL-geschiedenis wordt gewerkt. Het tempo waarin dit gebeurt wordt nadelig beïnvloed doordat het RSL-archief zich in het Nationale Archief in Den Haag bevindt.
- Met een aantal oud-NLR'ers zijn interviews gehouden, waarbij deze interviews worden uitgewerkt om eventueel later te worden gebruikt als bouwstenen voor een uitgebreide publicatie. In de toekomst zal het houden van interviews worden voortgezet.
- Een aantal oud-NLR'ers is benaderd met de vraag hun herinneringen aan hun werken bij het NLR en de werkomstandigheden op papier te zetten. Ook deze zullen gebruikt worden voor het bovengenoemde doel.
- Op de aanvraag van onze Stichting om een bijdrage van het Schipholfonds in de aanschaf van computer-apparatuur voor het conserveren van oud fotomateriaal is zonder opgave van redenen negatief beslist.

Na deze inleiding werd overgegaan op het eerste deel van het hoofdprogramma, de lezing over de verwerking van meetresultaten in het precomputer-tijdperk gehouden door René de Moel, oud-medewerker van de Hoofdafdeling Informatica. Alhoewel in feite het precomputertijdperk eigenlijk lag vóór de komst van René de Moel op wat toen nog het NLL heette, waren er in zijn begintijd bij het NLL nog zoveel overblijfselen van die oude tijd aanwezig dat hij de aanwezigen een goed beeld kon voortoveren van de gang van zaken in die tijd. Hij schetste uitgebreid de toenmalige rekenfaciliteit op het laboratorium: kamers vol rekenmeisjes die onder leiding van de (oude) heer Pinke met handrekenmachientjes, de zogenoemde koffiemolens, de resultaten berekenden. Alle berekeningen werden dubbel uitgevoerd en moesten dus dezelfde uitkomst geven, alvorens goedgekeurd te worden. Waren de uitkomsten verschillend, dan werd de gehele berekening vanaf het punt waarbij de tussenresulta-

ten verschillen aangaven, opnieuw berekend en natuurlijk weer dubbel. Niet alleen het uiteindelijk uitvoeren van de berekeningen werd belicht, ook het voortraject, het opstellen van het rekenschema, werd behandeld. De eindconclusie van één van de aanwezigen was dat het geheel in opzet niet zo veel verschilde van de huidige gang van zaken met computers. Alleen de snelheid van verwerking is natuurlijk "iets" toegenomen. Berekeningen die vroeger dagen in beslag namen, worden nu binnen fracties van seconden uitgerekend. De lezing van René de Moel was natuurlijk doorspekt met anekdotes en persoonlijke observaties,

René de Moel (rechts) en Jan van der Blik

die vooral bij de oudgedienden onder de aanwezigen goed herkend werden. Eén van de huidige bezigheden van René de Moel concentreert zich op de rol van beschermheiligen in de Rooms Katholieke kerk. Om een verbinding te maken tussen zijn vroegere werk bij het NLL/NLR en deze hobby besloot hij zijn lezing met een overzicht van beschermheiligen voor zaken die het werkgebied van het NLR betreffen. Een luid applaus aan het eind van de lezing maakte duidelijk dat de aanwezigen het gebodene op prijs hadden gesteld.

Na de lezing van de heer De Moel werd er een theepauze gehouden. Ook een niet onbelangrijk onderdeel van het programma, omdat hierbij iedereen de gelegenheid krijgt om met iedereen bij te praten. Een mogelijkheid waar dan ook druk gebruik van werd gemaakt.

Na de pauze werd een film vertoond die een indruk gaf van het NLL tijdens de jaren van de Tweede Wereldoorlog. De oorspronkelijke film, gemaakt ter gelegenheid van een jubileum van de personeelsvereniging van het NLL, had een lengte van ruim 55 minuten, wel erg lang voor de huidige tijd. Door de film opnieuw te monteren en niet relevante scènes weg te laten, hebben Klaas Breman en Frans Idema de vertoningduur weten te bekorten tot goed 35 minuten zonder dat het essentiële van de film werd aangetast. Weinigen van de aanwezigen hebben deze tijd meegemaakt, maar de eerste die in de film te zien is, Frits Hoogendoorn, behoorde tot deze weinigen. Hij was ook degene die heel veel van de in de film figurerende personen kon

benoemen. Ook deze film viel bij de aanwezigen duidelijk in de smaak.

Het bestuur heeft daarom besloten om een kopie van deze film aan de donateurs ter verkoop aan te bieden voor de somma van € 10,=, enerzijds om hiermee aan de wens van een aantal aanwezigen tegemoet te komen en anderzijds om onze kaspositie zodoende te versterken.

Tot slot werd nog een film vertoond die de vorige donateursmiddag wegens tijdgebrek niet aan bod was gekomen. Werd op die middag in het voorjaar een film vertoond over zweefvliegen op de Wasserkuppe in de jaren twintig van de vorige eeuw, deze film ter beschikking gesteld door één van onze donateurs, Prof. Gerlach (oud-voorzitter van het NLR-bestuur), ging over het zweefvliegen in de huidige tijd op dezelfde locatie. Het leverde fraaie

beelden op van statig voortglidende zweefvliegtuigen en panorama's van het landschap in de omgeving. Zo waren we, na een middag in het verleden vertoefd te hebben, weer in de moderne tijd teruggekeerd. Klaar om weer op huis aan te gaan.

In zijn "dagsluiting" bedankte Jan van der Blik de heer Kees Mossel voor de voorbereidingen voor deze middag en voor het maken van de foto's tijdens deze middag. Een deel van de gemaakte foto's treft u bij dit verslag aan. Ook dankte Van der Blik mevrouw Ellen Rozema voor de verzorging van de koffie, thee en frisdranken bij binnenkomst en tijdens de pauze. Hij wenste iedereen een goede thuisreis en hopelijk een weerzien over ongeveer een half jaar in Amsterdam.

Al met al weer een geslaagde en bovenal een gezellige middag. We gaan er in de toekomst mee door, het bestuur is al weer bezig het programma voor de donateursdag van volgend voorjaar samen te stellen, dan natuurlijk weer in de NLR-vestiging in Amsterdam.

Binnenkort een nieuwe vitrine in de NOP

We zijn van plan om naast de reeds bestaande vitrines in de hal onder het bedrijfsrestaurant, nog een vitrine voor de Noordoostpolder aan te schaffen. De afmetingen en de plaats waar deze vitrine komt te staan is nog onderwerp van overleg.

v.l.n.r. voorgrond, mevr. Gerlach, prof. Gerlach, de heer Mannée

Luchtvaartnieuwtjes vanaf 1914

André Post (oud-medewerker PR-NLR) is doende alle luchtvaartnieuwtjes samen te vatten die sinds 1914 verschenen in een luchtvaarttijdschrift. Hij zal deze ter beschikking stellen van onze stichting. Dit kan heel goede en welkome achtergrondinformatie leveren bij het samenvatten van het ontstaan en de geschiedenis van de RSL.

Herhaalde oproep voor vrijwilligers in de NOP

We streven er naar om in de Noordoostpolder, zoals ook in Amsterdam het geval is, een kleine groep vrijwilligers te krijgen om daar de zorg voor de inrichting van de vitrines op zich te nemen. Mocht hier genoeg animo voor zijn dan zullen de activiteiten van onze Stichting zich daar ook gaan uitbreiden. Bent u genegen ons te helpen, neemt u dan even contact op met één van onze bestuursleden:

Jan van der Blik 020-6598653

Dirk Jan Rozema 020-5113310 (kantooruren)

Jan te Boekhorst 072-5710349

De verhuizing van de Aviodome

Het is nu wel zeker dat de Aviodome, ons nationale luchtvaartmuseum, van Schiphol gaat vertrekken. De nieuwe vestiging zal zijn in Lelystad. De plannen zijn om daar niet alleen een nieuw museum te bouwen, maar er komt een uitgebreid documentatiecentrum op het gebied van de luchtvaart. Onze stichting heeft contacten met de mensen van de Aviodome, waarbij we bekijken in welke mate samenwerking mogelijk en wenselijk is.

De historie van de O-sectie

Binnenkort hopen we de op schrift gestelde versie van de historie van de O-sectie (vrij-vliegende modellen) klaar te hebben. Kees Schmeitink (oud-O-sectiemedewerker) en Jan van der Blik hebben dit onderwerp onder handen. Een lezing over deze geschiedenis vormde het hoofdbestanddeel van de donateursdag van 22 september 2001 in de Noordoostpolder.

V.l.n.r. mevr. A. de Boer-Stefkens, oud-secretaresse van ir. A. de Lathouder (1947-1951), mevr. G. Warsen-Bastiaans, oud secretaresse van Jhr. F.C. Beelaerts van Blokland (1946), de heer I. de Boer, V-medewerker (1936-1939 en 1946-1982), en mevr. L.G. Warsen, dochter van mevr. G. Warsen-Bastiaans

Mysterie rond ons eerste laboratoriumvliegtuig

Wie kan er licht laten schijnen op het volgende probleem?

Volgens de RSL/NLL/NLR-gegevens die ons ter beschikking staan zou de Fokker F.II PH-RSL ons eerste laboratoriumvliegtuig geweest zijn. Het luchtvaartregister geeft aan dat dit vliegtuig op 1 september 1931 zijn registratie kreeg en dat dit het in Duitsland gebouwde en naar Nederland gesmokkelde prototype was van de Fokker F.II. Dit prototype droeg oorspronkelijk de fabrieks aanduiding V.45. Op 4 mei 1936 werd de registratie PH-RSL overgeheveld naar ons nieuwe laboratoriumvliegtuig een Fokker F.VIIa. In 1936 kocht de firma Fokker de F.II terug van de RSL, het stond met de niet officiële registratie H-NABC in 1937 op een luchtvaarttentoonstelling in Den Haag. De eindbestemming zou zijn opstelling in een nog te stichten luchtvaartmuseum. In de meidagen van 1940 werd het echter bij een bombardement van Schiphol onherstelbaar beschadigd.

Van internet plukten we echter het volgende gegeven in een algemeen artikel over de Fokker F.II:
“After being used by Fokker as a demonstration aircraft, the V.45 prototype was sold in December 1920 to the

RSL (Rijksstudiedienst voor de Luchtvaart) - the predecessor to the present NLR (Nationaal Lucht- en Ruimtevaartlaboratorium), Hollands national aerospace laboratories.”

In oude verslagen van de RSL wordt in het begin van de jaren twintig van de vorige eeuw inderdaad gesproken over “ons laboratoriumvliegtuig”.

We zouden nu graag antwoord hebben op de volgende vragen:

- Met welke registratie(s) vloog de PH-RSL vóór 1 september 1931?
- Wat was vóór 1 september 1931 het RSL-vliegtuig en met welke registratie vloog dit?

Indien één van onze lezers licht kan werpen op dit probleem, dan zouden we dit heel graag horen.

Foto gezocht

Hierboven kwam reeds ons tweede laboratoriumvliegtuig ter sprake, de Fokker F.VIIa. Dit toestel begon zijn loopbaan als de PH-AET bij de KLM. Nadat het over was gegaan naar de RSL kreeg het op 4 mei 1936 de registratie PH-RSL. In 1937 ging de RSL op in de Stichting NLL en ook de registratie van de Fokker F.VIIa werd veranderd in PH-NLL. Van de korte periode dat de F.VIIa met de registratie PH-RSL heeft gevlogen zijn nog steeds geen foto's boven water gekomen. Mocht u een foto bezitten van de Fokker F.VIIa met de registratie PH-RSL, dan zouden we er graag een kopie van willen maken, het origineel krijgt u natuurlijk op korte termijn ongeschonden terug.

Aan onze jaardonateurs

U hebt ons in 2002 financieel gesteund met uw donatie. Wij verzoeken u ons te blijven steunen op die wijze. Daarom roepen wij u hierbij op uw jaardonatie voor 2003 van tenminste €10 tijdig over te maken op ons bankrekeningnummer 57.88.27.204 ten name van de Stichting Historisch Museum NLR onder vermelding van jaardonatie 2003. Bent u als jaardonateur inmiddels VUT-gerechtigd of gepensioneerd dan bestaat de mogelijkheid om donateur voor het leven te worden, voor het eenmalige bedrag van €100. Alvast hartelijk dank voor uw financiële ondersteuning.

Naar wij vernamen is begin oktober j.l. overleden

Prof Dr Ing S.F.A.H.P. Erdmann

(oud-NLR-medewerker, o.a. hoofd van de G-sectie) overleden.

Hij is in besloten kring begraven. Prof. Erdmann was donateur voor het leven van onze Stichting Historisch Museum NLR.